

Bijlage 5

Een eenduidige ondersteuningsstructuur in het primair-, voorgezet- en speciaal onderwijs

Samen werken we aan een sterke basis voor kinderen en jongeren

Wij willen dat kinderen en jongeren in de gemeente Hoogeveen de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen. De kinderopvang en het onderwijs zijn daarbij belangrijke voorzieningen. Naast het ontwikkelen thuis en in de buurt spelen de kinderopvang en (inclusief) onderwijs een hele belangrijke rol bij het versterken van de basisvaardigheden als lezen en schrijven en de ontwikkeling van sociaal emotionele vaardigheden om mee te kunnen doen in de samenleving. In bepaalde situaties is er (tijdelijke) jeugdhulp nodig ter ondersteuning van de ontwikkeling van kinderen/jeugdigen. Op dit punt kunnen de domeinen onderwijs & kinderopvang en jeugdhulp elkaar versterken. Na een periode van verschillende pilots op dit gebied in Hoogeveen is er gezamenlijk een structuur ontwikkeld voor een duurzame en eenduidige ondersteuningsstructuur in het primair-, voorgezet- en speciaal onderwijs:

De eenduidige ondersteuningsstructuur bestaat uit drie ondersteuningsvormen;

- In het regulier en speciaal basis en voortgezet onderwijs het Jeugd maatschappelijk werk (JMW)
- In het regulier en speciaal voortgezet onderwijs het Jongerenwerk (JW)
- In het speciaal basis en voortgezet onderwijs aanvullend de jeugdprofessional (JP).

Jeugdmaatschappelijk werk

Op alle basis-, voortgezet- en speciaal onderwijs scholen in de gemeente Hoogeveen willen we een basisaanbod van het Jeugdmaatschappelijk werk (JMW). Zie bijlage 5.1 voor de opdracht en taakomschrijving van het JMW. Met deze inzet willen we problemen vroeg oppakken en daarmee een verwijzing naar de tweede lijn jeugdhulp voorkomen. Daarnaast speelt JMW een rol in de toeleiding naar jeugdhulp als dat nodig is. Met JMW zijn afspraken over een toeleiding via het multidisciplinair overleg bij de gemeentelijke toegang. JMW zorgt daarbij voor een goede voorbereiding door middel van een brede intake en een ingevuld basisformulier.

Nieuw in deze opzet is dat met iedere school aan het begin van het nieuwe schooljaar afspraken worden gemaakt over de inzet en verwachtingen ten aanzien van het Jeugdmaatschappelijk werk. De inzet is gericht op het versterken van vaardigheden. Per school worden thema's vastgelegd welke extra aandacht behoeven. Hier wordt een gericht aanbod op geformuleerd in samenwerking met de school. Specifieke aandacht wordt hierbij besteed aan de onderwerpen: pesten, sociale vaardigheid en hulp bij scheiding. Daar waar mogelijk zal de JMW een groepsgericht aanbod formuleren (zoals de SOVA-training, weerbaarheidstrainingen, voorlichting op ouderavonden etcetera)

Jongerenwerk

Het Jongerenwerk (JW) werkt op het snijvlak van welzijn, zorg, onderwijs en veiligheid (zie bijlage 5.2 voor een nadere omschrijving van het JW). Jongerenwerkers zijn naast het werk in de buurt ook aanwezig op het voortgezet onderwijs. De ambitie van het JW is om zoveel mogelijk jongens en meiden in een kwetsbare positie te bereiken. Voor een deel van deze jongeren biedt het JW groepsactiviteiten aan in de buurt of op school en individuele steun wanneer dit nodig is. Jongeren hebben een stem in de werkwijze van het JW en ze zijn altijd medeverantwoordelijk voor het realiseren van doelen en activiteiten. Wanneer het nodig is, is er ook afstemming met zorg- en veiligheidspartners. Voor andere jongeren is het voldoende om ze te (stimu)leren zelf initiatieven – voor elkaar of de buurt – te nemen. Samen met partners leidt het JW deze jongeren toe naar (reguliere) voorzieningen, zoals sport- en cultuurclubs. Zo draagt het JW bij aan het meedoen van jongeren in de samenleving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen.

Jeugdprofessional

Op alle speciaal onderwijs scholen is een Jeugdprofessional aanwezig. De taak van de JP is aanvullend op het werk van JMW. De JP biedt lichte vormen van ondersteuning op school (collectief en zonder indicering) en waar nodig ook in de thuissituatie (zie bijlage 5.3 voor een nadere omschrijving van de JP). Ouders worden altijd betrokken als de JP wordt ingezet. De JP opereert op het grensvlak van jeugdhulp en onderwijs. Eventuele (geïndiceerde) hulp wordt standaard afgestemd tussen JMW en JP. De JP heeft een achtergrond als 2^e lijns jeugdhulpwerker. De JP wordt alleen ingezet in het speciaal onderwijs.

De inzet van de ondersteuning

De structuur zoals hierboven beschreven is van toepassing op basis-, voortgezet- en speciaal onderwijs scholen en de kinderopvang in de gemeente Hoogeveen. De inzet kan per school verschillen. Op alle scholen hebben we een basisaanbod JMW en JW. Hiervoor zijn uren JMW en JW beschikbaar (JW wordt alleen ingezet op het voortgezet onderwijs).

Er zijn redenen om extra ondersteuning in te zetten. Bijvoorbeeld op scholen met een hoog risico op kansengelijkheid en/of onderwijsachterstand. Ook de omgevingsfactoren kunnen per school erg verschillen. Daarom willen we naast een basisinzet ook de mogelijkheid bieden voor een aanvullende inzet op de ondersteuning onderwijs-jeugdhulp. Het gaat dan om uitzonderingen. In het geval van extra (tijdelijke) ondersteuning moet door de SWW en de betreffende school duidelijk worden aangegeven bij de gemeente waarom de basisinzet niet voldoende is. De aard van de aanvullende inzet is gelijk aan de reguliere inzet, alleen de omvang van de inzet wordt anders. Over de aanvullende inzet worden afspraken gemaakt met de school, de SWW en de gemeente over de doelen, duur, (co)financiering en verantwoording van deze inzet.

Rollen en verantwoordelijkheden

Rol en verantwoordelijkheid ouders

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het welzijn van hun kind. Bij jeugdhulpaanvragen wordt eerst een appèl op de eigen verantwoordelijkheid gedaan. Als ouders er zelf niet uitkomen, is het nodig ze te ondersteunen, bijvoorbeeld bij schulden en echtscheiding.

Opvoedinformatie en ondersteuning voor ouders (en hun netwerk) is daarom erg belangrijk. Opvoeden doen we samen en waar nodig met bijvoorbeeld ondersteuning vanuit het eigen sociaal netwerk, het CJG of buurtgezinnen. Ouders bereik je door dit laagdrempelig en nabij op te zetten. Veel problemen van kinderen horen bij opgroeien en gaan weer voorbij.

Rol en verantwoordelijkheden kinderopvang

Een aantal kinderopvangorganisaties biedt voorschoolse educatie aan. Pedagogisch medewerkers ondersteunt door pedagogisch coaches, volgen met de peuters een programma dat de ontwikkeling op het gebied van taal, voorbereidend rekenen, motoriek en op sociaal-emotioneel vlak spelenderwijs aanmoedigt. De kinderopvang met een voorschools programma is verantwoordelijk voor een 'warme overdracht' in het kader van de doorgaande leerlijn. Zie hiervoor ook het uitvoeringsplan voor- en voorschoolse educatie 2021-2024.

Rol en verantwoordelijkheden van het onderwijs

Het onderwijs is primair verantwoordelijk voor het onderwijs (het leerrecht) waar kinderen/jeugdigen recht op hebben. Daarnaast is het onderwijs verantwoordelijk voor het versterken van de basisvaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling. Goed partnerschap met de ouders is daarbij een zeer belangrijke voorwaarde. Elk kind ontwikkelt zich op een eigen manier. In het kader van passend onderwijs is het van belang dat het onderwijs voor ieder kind een passende plek creëert.

Rol en verantwoordelijkheden van de gemeente

De gemeente geeft mede vorm en inhoud aan het partnerschap, zet in op gezamenlijke visievorming en toont proactief betrokkenheid bij de scholen, jeugdigen en hun ouders. De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet. Als gemeente willen we een bijdrage leveren aan de (mede)financiering van inzet op het snijvlak van onderwijs-jeugdhulp en stellen daarbij duidelijke voorwaarden aan de inzet en de te behalen resultaten.

Rol en verantwoordelijkheden van het samenwerkingsverband

Alle scholen zijn verplicht bij een samenwerkingsverband passend onderwijs aangesloten te zijn. Als een leerling (tijdelijk) meer ondersteuning, extra begeleiding of hulp van een deskundige nodig heeft, dan kan het samenwerkingsverband door school ingeschakeld worden om samen met ouders, de ondersteuners op school en professionals een zo passend mogelijke thuisnabije plaats in het onderwijs te vinden.

Rol en verantwoordelijkheid Stichting Welzijnswerk (SWW)

SWW geeft mede vorm en inhoud aan het partnerschap, zet in op gezamenlijke visievorming en de medewerkers van de SWW zijn betrokkenheid bij de jeugdigen, hun ouders en scholen.

SWW levert een bijdrage door de inzet van Jeugdmaatschappelijk werkers en Jongerenwerkers binnen het onderwijs.

Bijlage 5.1 Jeugdmaatschappelijk werk

Er wordt hulp en ondersteuning geboden aan kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar en hun ouders/verzorgers bij het omgaan met of het oplossen van sociale, psychische en materiële problemen en bij problemen op het gebied van opvoeden, opgroeien en persoonlijke ontwikkeling. De inzet is gericht op empowerment en ontwikkeling van talenten. De ambitie is een kindvriendelijke gemeente te zijn, waarin kinderen en jongeren alle kansen krijgen om succesvol op te groeien. De insteek is om een goede doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen vorm te geven, in de basis van 0 tot 18 jaar, met een uitloop tot 23 jaar. Kinderen en jongeren worden vanuit de zienswijzen positieve gezondheid, sociale netwerkversterking en eigen kracht benaderd. De ondersteuning wordt zo mogelijk groepsgericht aangeboden. Zo mogelijk wordt gewerkt met vrijwilligers.

Met partners wordt vormgegeven aan de zorgstructuur, die er op gericht is zo vroeg mogelijk te signaleren en zo nodig zo licht, zo snel en zo effectief mogelijk hulp te bieden (c.q. toe te leiden naar passende hulp op basis van afspraken binnen het CJG.) Uitgangspunt daarbij is dat de hulp zo dicht mogelijk in de eigen woonomgeving wordt geboden.

Psychosociale ondersteuning en opvoed- en opgroei-ondersteuning wordt aangeboden op alle scholen in het basis-, speciaal- en voortgezetonderwijs. Afhankelijk van de behoefte kan de inzet per school verschillend zijn. De omvang van de ondersteuning wordt elk jaar met de individuele scholen besproken en afgestemd op de specifieke zorgbehoefte van een school rekening houdend met de beschikbare formatie voor de hele gemeente en de noodzakelijke inzet op andere scholen. In samenspraak met de scholen worden per school aan het begin van het schooljaar thema's vastgelegd welke extra aandacht behoeven. Hier wordt een gericht aanbod op geformuleerd in samenwerking met de school. Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen als pesten, sociale vaardigheid en hulp na scheiding.

Bijlage 5.2 Jongerenwerk

Kwetsbare jongeren worden actief benaderd in de wijk, op school, thuis, online (vindplaats-gericht) en bij (groeps)activiteiten. Zij worden individueel en collectief gestimuleerd om volwaardig deel te nemen aan de samenleving zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen. Zij ontvangen passende ondersteuning. Ondersteuning van (groepen) jongeren kan bestaan uit:

1. een luisterend oor bij problemen thuis of op school (vertrouwenspersoon);
2. signalen van grensoverschrijdend gedrag of zorgbehoefte tijdig bespreekbaar maken met de jongeren en indien gewenst agenderen bij ouders, school, (wijk)partners en gemeente;
3. met lichte interventies voorkomen dat jongeren zich negatief ontwikkelen en buiten de boot vallen. Door de veerkracht en vaardigheden te versterken van jongeren die dit nodig hebben in hun ontwikkeling, wordt gewerkt aan gelijke kansen voor alle jongeren;
4. afstemming met en eventueel toeleiding naar zorg- en veiligheidspartners;
5. samen met partners jongeren toeleiden naar (reguliere) voorzieningen, zoals sport- en cultuurclubs. Indien gewenst wordt gebruik gemaakt van het Jeugdfonds sport en cultuur;
6. jongeren (stimu)leren tot en ondersteunen bij de organisatie van activiteiten en initiatieven voor de buurt;
7. stimuleren van een veilige opgroeiomgeving voor alle jongeren in veilige, leefbare buurten met zo min mogelijk overlast en criminaliteit;
8. het stimuleren van sport- en spelactiviteiten in de wijk, aantrekkelijke naschoolse activiteiten en ontmoetingsplaatsen;
9. bij overlast bemiddelen tussen jongeren en bewoners, een buurtvereniging of winkeliers.

Er wordt gewerkt op het snijvlak van welzijn, zorg, onderwijs en veiligheid. De samenwerking met deze partners, met bewoners(initiatieven) en andere (informele) organisaties uit de wijk, is daarbij belangrijk.

Afhankelijk van de behoefte kan de inzet per gebied verschillend zijn. In de Smederijteams wordt de gewenste inzet besproken rekening houdend met de omvang van de formatie en de noodzakelijke inzet in andere Smederijgebieden.

Bijlage 5.3 Jeugdprofessional in het speciaal onderwijs

Het initiatief Zorg In School zet zich in op collectieve ondersteuning en begeleiding ter vervanging van de individuele ondersteuning en begeleiding waar leerlingen in het kader van de Jeugdwet en op basis van een individuele zorgtoewijzing voor in aanmerking zouden komen.

Het bieden van collectieve ondersteuning (vanuit partnerschap met ieder zijn eigen verantwoordelijkheid) en begeleiding heeft voordelen voor de school, de leerlingen en de gemeente:

- De zorg kan efficiënter en effectiever worden ingezet (er hoeft niet eerst een verwijzing te worden aangevraagd waardoor tijd verloren gaat);
- De ondersteuning thuis en school kan worden afgestemd (uitgangspunt is integrale ondersteuning op alle levensdomeinen) doordat de jeugdprofessional de regiefunctie heeft c.q. uitvoeringscoördinator is;
- De pedagogisch medewerker kan daar waar zorg thuis nodig is ook ondersteunen;
- Hulpvragen op school en thuis kunnen vroegtijdig worden gesignaleerd en dit maakt preventief werken mogelijk en het hiermee voorkomen we vroegtijdig schoolverlaten of escalaties in de klas en inzet van langdurige zware ondersteuning ;
- Kleine hulpvragen kunnen gemakkelijker worden bediend (het bieden van o.a. interventies die gericht zijn op spanningsregulatie, emotieregulatie, aandachtregulatie: steeds in afstemming met thuis);
- Gebruikmaking van de zorgroute CJG als gespecialiseerde hulp nodig is;
- Vaardigheden op het gebied van sociale- en emotionele ontwikkeling kunnen in de context worden geoefend (thuis en op school), waardoor generalisatie en bekliving van de vaardigheden bij de leerling meer succesvol bereikt kan worden;

De doelen daarbij zijn:

1. Kinderen en jongeren in Hoogeveen krijgen alle kansen om gezond, veilig en succesvol op te groeien en talenten te ontwikkelen.
2. Kinderen, jongeren en ouders krijgen in de eigen leefomgeving en in het alledaagse leven waar nodig betere ondersteuning tegen voor de gemeente betaalbare kosten.

Beoogde resultaten zijn:

- De jeugdhulp uitvoeren binnen de hiervoor door het rijk beschikbaar gestelde middelen, waarbij jeugdigen/gezinnen die dit nodig hebben optimaal worden ondersteund.
- Jeugdhulp efficiënt en effectief inzetten.

Doelgroep

Leerlingen van het speciaal onderwijs die woonachtig zijn in de gemeente Hoogeveen en die in het kader van de Jeugdwet op basis van een individuele zorgtoewijzing in aanmerking zouden komen voor individuele ondersteuning en begeleiding, aanvullend op wat Passend onderwijs biedt.

Effecten

Korte termijn gevolgen:

- Leerlingen zijn minder snel overprikkeld doordat er sprake is van preventieve inzet;
- Ouders hebben 's middags een rustiger kind thuis, ze hoeven minder te ontladen; waardoor thuis minder/geen hulp nodig is (afschalen van de zorg thuis);
- Eén vast aanspreekpunt en gezicht voor leerkrachten en ouders m.b.t. ondersteuningsvragen;

Midden lange termijn gevolgen:

- Leerlingen worden op maat geholpen op het moment dat ze ook daadwerkelijk hulp nodig hebben; dit komt eveneens het pedagogisch klimaat ten goede minder incidenten en schorsingen en daarmee schooltrauma;
- Er worden geen individuele zorgplannen geschreven, er komt een aanvulling op het ontwikkelperspectiefplan van leerlingen; dit is een besparing in tijd;

- Voor deze kinderen hoeft geen individuele beschikking afgegeven te worden. Dit is een besparing in tijd en geld;
- Aanwezigheid in school van zorg heeft een preventieve werking. Het voorkomt in een aantal gevallen een toename van complex gedrag en daarmee zwaardere zorg;
- Er kan een vertaling worden gemaakt van het gedrag van leerlingen richting ouders / verzorgers, waardoor de thuissituatie eveneens wordt ondersteund (afstemmen zorg: 1 gezin 1 plan);
- Er is sprake van korte lijnen en door samen op te trekken kunnen we snel zorg op- of afschalen;
- Leerkrachten krijgen meer expertise en leren van de zorgprofessional en leren adequaat signaleren (de inzet van de pedagogisch medewerker kan op termijn minder nodig zijn)
- De inzet van Zorg In School gericht op ondersteuning school en thuis (integrale ondersteuning op alle levensdomeinen) zorgt ervoor dat het kostenneutraal zal zijn; dit dankzij een besparing op de jeugdhulpkosten. In het 2^e jaar van het pilot (2021) zal dit een besparing opleveren door minder inzet dagbesteding niveau 7 en minder inzet begeleiding en gezinsbehandeling niveau 5.

Lange termijn gevolgen:

- Geen thuiszitters door een passend integraal aanbod binnen de school van onderwijs en zorg; de jeugdprofessional is de brug tussen thuis en school wanneer de stap naar school weer genomen wordt;
- Voorkomen van langdurige zorg en voorkomen van zware zorg, zoals bijvoorbeeld: volledige dagbesteding bij het niet naar school kunnen gaan
- Door expertise (onderwijs en jeugdhulp) te koppelen is er sprake van een breder aanbod in de school (integraal aanbod);
- Door intensief samen te werken binnen de onderwijssetting zullen leraren en zorgmedewerkers elkaars taal en werkwijze leren kennen en leren verstaan, waardoor er daadwerkelijk sprake kan zijn van 1 kind, 1 plan;
- De gezamenlijk partijen ontwikkelen door op de inzet binnen de pilotfase.
- Besparing op de jeugdhulp